

25.3.2025

Invalidiliiton lausunto hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta
Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/14098/2024

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää lausuntoja hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain, pelastustoimen järjestämisestä annetun lain ja sosiaalihuoltolain muuttamisesta. Esitys sisältää useita sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseen liittyviä ehdotuksia sekä erääseen tällaiseen ehdotukseen kytkeytyvän pelastustoimen järjestämisestä annetun lain muutosehdotuksen. Ehdotukset eivät muodosta sisällöllisesti yhtenäistä kokonaisuutta, vaan ne on koottu samaan hallituksen esitykseen lähinnä teknisluontoisista syistä. Esityksen tavoitteena on parantaa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä eräiltä osin pelastustoimen järjestämisen edellytyksiä korjaamalla eräitä lainsäädännössä olevia puutteita ja epäjohtonmukaisuuksia.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettua lakia siltä osin, kun se koskee yksityisen palveluntuottajan alihankintaan liittyvää sääntelyä. Lisäksi hallituksen esityksessä ehdotetaan, että hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon seuranta ja arviointivelvollisuutta koskevaa sääntelyä täsmennettäisiin. Hyvinvointialueen investointisuunnitelman sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen osasuunnitelmien osalta järjestämislakeja muutettaisiin siten, että ministeriöt voisivat jättää osasuunnitelmat hyväksymättä myös sillä perusteella, että ne ovat ilmeisessä ristiriidassa hyvinvointialueiden tehtäviä koskevien valtakunnallisten tavoitteiden kanssa. Sosiaalihuoltolain oikaisuvaatimussääntelyyn ehdotetaan teknisluonteista muutosta. Sosiaalihuoltolain nojalla annettavan päätöksen oikaisuvaatimusmenettelyä koskevassa säännöksessä oleva virhe korjattaisiin siten, että myös sosiaalihuoltolain nojalla annettuihin päätöksiin tehdyt oikaisuvaatimukset tulisi aina käsitellä hyvinvointialueen toimielimessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.7.2025.

Lausunnonantajan lausunto

Invalidiliitto on fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten ihmisten valtakunnallinen vaikuttamisen ja palvelutoiminnan monialajärjestö. Liitto edistää ja kehittää fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten henkilöiden mahdollisuuksia osallistua, liikkua ja elää täysipainoista elämää. Invalidiliitossa on lähes 24 000 henkilöjäsentä ja 141 jäsenyhdistystä.

Sosiaalihuoltolakiin ehdotettava muutos, että oikaisua hyvinvointialueen viranomaisen tekemään päätökseen tulisi aina vaatia hyvinvointialueen toimielimeltä, on tarpeellinen ja perusteltu.

Sosiaalihuoltolain (1301/2014) 50 §:n mukaan sosiaalihuoltolaissa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua hyvinvointialueelta noudattaen, mitä hallintolaissa säädetään. Säännöstä muutettiin sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistuksen vuoksi lailla 589/2022. Lailla muutettiin viittaus kunnalliseen sosiaalihuollosta vastaavaan toimielimeen viittaukseksi hyvinvointialueeseen. Sääntelyssä olevan virheen takia hyvinvointialueen hallintosäännön määräykset voivat johtaa

25.3.2025

tilanteeseen, jossa oikaisua päätökseen vaaditaan hyvinvointialueen yksittäiseltä viranhaltijalta, joka lähtökohtaisesti on sama kuin alkuperäisen päätöksen tehnyt viranhaltija.

Invalidiliitto toteaa, että esitysluonnoksen mukainen korjaus sosiaalihuoltolain 50 §:ään on tärkeä ja tarpeellinen erityisesti asiakkaan oikeuksien ja yhtenäisen hallinto- ja soveltamiskäytännön turvaamiseksi. Asiakkaan oikeusturvan kannalta sekä päätöksenteon puolueettomuuden toteutumiseksi on perusteltua ja tärkeää, että päätösvalta yksilöasioiden oikaisuvaatimusmenettelyssä on hyvinvointialueen asettamalla toimielimellä, eikä sitä voida siirtää yksittäiselle viranhaltijalle. Oikaisuvaatimukset tulee esitysluonnoksen mukaisen muutoksen myötä aina käsitellä hyvinvointialueen toimielimessä, jolloin riski siitä, että oikaisuvaatimuksen käsittely jäisi yksittäisen viranhaltijan vastuulle, poistuu. Rakenteellisiin epäkohtiin tulee kuitenkin kiinnittää jatkossakin huomiota, eikä asian esittelijänä toimielimessä pitäisi voida toimia päätöksen aiemmin tehnyt virkahenkilö.

Invalidiliitto painottaa, että lakitekkinen muutos on syytä huomioida erityisesti myös uuden vammaispalvelulain (675/2023) soveltamisohjeissa ja nostaa esiin koulutustilaisuuksissa, jotta oikaisuvaatimusten käsittely käytännössä tapahtuu toimielimissä eikä yksittäisten viranhaltijoiden toimesta.

INVALIDILIITTO RY

Helsingissä 25.3.2025

Janne Juvakka

Laura Andersson

toimitusjohtaja

yhteiskuntasuhdejohtaja

Lisätietoja: juristi Ranja Alava, ranja.alava@invalidiliitto.fi